

EVALUERING

Introduktion til materialet

Skoletjenesten har undersøgt og opsamlet en række erfaringer, der beskriver, hvordan man kan gribe evalueringsarbejdet an til brug for kvalificering af undervisningen i eksterne læringsmiljøer.

Dette materiale beskriver fem situationer, hvor evaluering på forskellig vis kan anvendes til kvalificering af undervisningsforløb:

- Udvikling af ny undervisning
- Redesign af undervisningsforløb
- Inddragelse af undervisere
- Inddragelse af elever
- Det eksterne blik på praksis

Om materialet

Det er Skoletjenestens erfaring, at evaluering bidrager til løbende refleksion over egen praksis, og vi håber, at materialet kan inspirere dig til at udvikle din helt egen evalueringspraksis som undervisningsansvarlig i et eksternt læringsmiljø.

Der er mange muligheder og niveauer at arbejde med evaluering på, men fælles for dem alle er, at de er kilder til at få en dybere viden om undervisningspraksis og dermed bidrage til at styrke faglige og pædagogiske kvaliteter i undervisningen.

Ved hver af de fem situationer, der er beskrevet, kan du læse om, hvorfor du bør arbejde med evaluering på det pågældende område, samt hvordan du kan gribe evalueringsarbejdet an med udgangspunkt i et specifikt redskab eller fremgangsmåde.

Faglige begreber bliver forklaret via pop-up-tekst, når du holder markøren hen over et understreget ord.

Kvalificering af praksis er naturligvis ikke gjort blot gennem evaluering. Det kræver også opfølgning, dialog og tæt samarbejde med dem, der underviser til daglig. Tilsammen skaber det afsæt for refleksioner over jeres undervisningspraksis og giver mulighed for at justere, eksperimentere og udvikle nye undervisningsformer.

God fornøjelse med evalueringsarbejdet!

Gennem studiegrupper, temadage og undersøgelser i pædagogiske laboratorier har de undervisnings- og udviklingsansvarlige på Skoletjenestens kulturinstitutioner arbejdet med forskellige former for det, vi her samlet betegner som evaluering. Det er en række erfaringer fra dette arbejde, vi præsenterer her.

På skoletjenesten.dk kan du læse mere om evaluering i en række artikler og guider under vores tema om evaluering.

Udvikling af ny undervisning

Generelt

Når man skal i gang med at udvikle et nyt undervisningsforløb, er det en god idé at gøre evaluering til en integreret del af udviklingsfasen, hvor man stopper op og undersøger, om man er på rette vej. Det er en god idé at koncentrere sig om en udvalgt del af et forløb og ikke fokusere på det hele på én gang – vælg et element ud, og evaluér det.

Under hvordan kan du læse om to fremgangsmåder, du kan bruge til at evaluere under udvikling af et nyt undervisningsforløb.

Redskaber til brug i udviklingen af ny undervisning handler om det didaktiske design.

Udvikling af ny undervisning

Hvordan

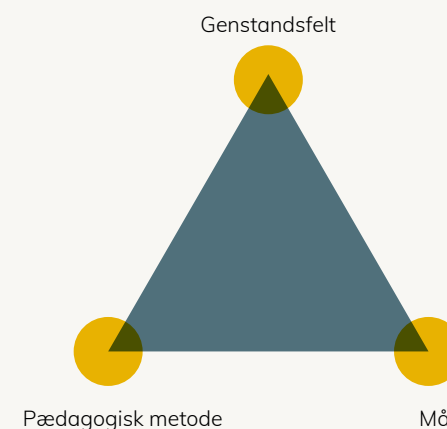
Den didaktiske trekant

Den didaktiske trekant

Den didaktiske trekant er et planlægningsværktøj udviklet til brug i eksterne læringsmiljøer, men den kan også anvendes i en evalueringssammenhæng. De tre dimensioner i den didaktiske trekant udgør tre vigtige elementer i en grundstruktur for et undervisningsforløb i et eksternt læringsmiljø. Modellen pointerer, at det er sammenhænge mellem de tre dimensioner, der er det interessante at undersøge.

Du kan tage afsæt i følgende spørgsmål:

- Er genstandsfeltet tydeligt i dit undervisningsforløb?
- Hvordan understøtter de valgte pædagogiske metoder det, de skal, i sammenhæng med dit genstandsfelt og mål for forløbet?
- Er der sammenhæng mellem de tre dimensioner: genstandsfelt, pædagogiske metoder og mål?

Udvikling af ny undervisning

Opstart, midte og slutning

Opstart, midte og slutning

Du kan også evaluere dit didaktiske design ved at opdele det i opstart, midte og slutning.

Ved at evaluere sammenhænge mellem opstart, midte og slutning får du mulighed for at vurdere et forløbs flow, hvad du vil med de forskellige elementer – og om de er til stede. Du kan også her vælge at fokusere på udvalgte elementer i de tre dele, hvis der er behov for det.

Opstart

- Hvordan tages der udgangspunkt i eller knyttes der an til elevernes forforståelse?
- Relation: Hvordan tages der højde for underviserens mulighed for at danne relationer til eleverne?
- Hvordan aktiveres et nyt læringsrum for eleverne (der ofte er der for første gang)?
- Aktivering: Hvordan aktiveres eleverne i relation til indholdet fra starten af forløbet?

Midte

- Er forløbets mål tydelige for eleverne? Bruges de aktivt i forløbet? Er der forskellige typer af mål?
- Rammesætning: Er den tydelig og meningsfuld for eleverne?
- Aktiviteter: Understøtter aktiviteterne forløbets mål?

Afslutning

- Opsamling: Hvad er formålet med opsamlingen? Er der afsat den fornødne tid til den?
- Hvad er det vigtigste, eleverne får ud af undervisningen? Er det tydeligt for eleverne, hvilken læring der ønskes konsolideret? Er der tænkt over, hvordan konsolideringen foregår (eksempelvis mundtligt eller gennem aktiviteter)?
- Fra eksternt læringsmiljø til skole – hvordan er det tænkt ind i forløbet?

Redesign af undervisningsforløb

Generelt

Når man udbyder undervisningsforløb i eksterne læringsmiljøer, har man over tid en særlig mulighed for at forfine et forløbs didaktiske design, fordi man oftest gentager et forløb mange gange. Og her er den løbende feedback fra eleverne gennem deres reaktioner og eventuelle udsagn om det, der sker, en vigtig kilde til viden.

Redesign er ofte den aktivitet, som har den største effekt på undervisningens kvalitet og elevernes mulighed for læring, idet den opstår ud af erfaringer fra gennemført undervisning.

Redskaber til brug for redesign handler om evaluering som løbende feedback.

Redesign af undervisning

Hvordan

Du kan bruge følgende spørgsmål som afsæt for et redesign:

- Hvilken feedback fra elever og evt. lærere reagerer du på i gennemførelsen af undervisningsforløbet?
- Hvad er fokus i feedbacken? Hvilken dimension i den didaktiske trekant handler det om? Hvilke elementer fra opstart, midte eller slutning? Andet?
- Kan du undersøge/bekræfte feedbacken?
- Hvordan kan du omsætte den feedback, du får, i et redesign af undervisningsforløbet?

Vær opmærksom på, at redesign kræver:

- Ny oplæring af underviserne, hvor "hvorfor" skal være tydeligt og velargumenteret.
- Ny beskrivelse af forløbet til lærere. Det skal være tydeligt for lærerne, når de booker forløbet, at det er ændret, samt hvad der er ændret.

Inddragelse af undervisere

Generelt

Den formelle og uformelle daglige evaluering af undervisning sammen med undervisere er helt afgørende for at udvikle faglig og pædagogisk kvalitet i en undervisningspraksis. Evaluering med undervisere kan have forskelligt fokus. Du kan tage afsæt i konkrete forløb, læringsmål og aktiviteter, men det er også muligt at evaluere på mere overordnede didaktiske og pædagogiske tilgange og tænkninger i jeres undervisning generelt.

Evaluering sammen med undervisere kan tage afsæt i et fokus, du fastsætter, men du kan også invitere underviserne til selv at udvælge et fokus. Ofte vil dine undervisere også selv henvende sig til dig med feedback i forløb, de underviser i, fordi de har gennemført forløbet mange gange og derfor har identificeret udfordringer og potentialer ud fra de mønstre, de ser. Inddrag deres feedback konstruktivt og opbyggeligt i forhold til at kvalificere undervisningen.

Redskaber til brug for inddragelse af undervisere som evaluering handler både om formelle og uformelle feedbackformer.

Inddragelse af undervisere

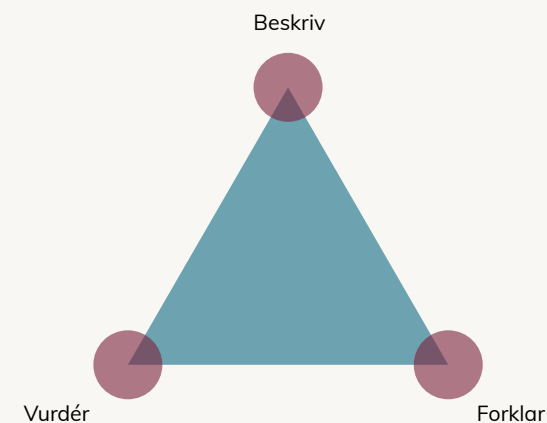
Hvordan

De formelle rum for evaluering med underviserne er underviserkurser, undervisermøder, oplæring og skemalagt supervision. Ens for disse evalueringsrum er, at de er din mulighed for at have forberedt og planlagt, hvordan du vil gribe evalueringen an.

Når du skal evaluere i formelle situationer, er det vigtigt, at du planlægger det faglige fokus og fastholder det som et fælles perspektiv sammen med dine undervisere. Tag for eksempel afsæt i den didaktiske trekant eller i et eller flere elementer under opstart, midte eller slutning på et forløb (find mere om dette under 'Udvikling af ny undervisning'). I din dialog med underviserne kan du fastholde det faglige fokus ved at bruge Beskriv-Forklar-Vurdér-modellen.

En anden og mere uudnyttet, men ikke desto mindre effektiv og tidsbesparende mulighed er at bruge alle de daglige uformelle rum, hvor du møder underviserne: i frokoststuen, på kontoret, i museumsbutikken m.m. Den uformelle evaluerende samtale behøver ikke nødvendigvis at tage meget af din tid, men kræver alligevel din opmærksomhed, og at du træner dig selv til at være professionel i det uventede, uformelle rum – hvor du tager din rolle som underviserleder på dig og bruger anledningen til at gøre evaluering og feedback til en naturlig del af hverdagen.

Inddragelse af elever

Generelt

Hvordan

Der gennemføres ofte to typer evaluering sammen med elever: En før- og efterevaluering af undervisningen, hvor der er fokus på, hvad eleverne ved før og efter undervisningen, og så en summativ evaluering, hvor man efter endt forløb taler med eleverne om undervisningen eller dens indhold. Et supplement til denne form for evaluering er uformel formativ evaluering.

Uformel formativ evaluering er kendetegnet ved dialog – med udgangspunkt i eleven – og sker fortløbende mellem underviser og elever. Fokus kan være forskelligt: på det faglige indhold, undervisningens mål og formål og på at støtte elevens deltagelse. Fordelene ved uformel formativ evaluering er, at:

- det understøtter den enkelte elevs læreproces og deltagelse i undervisningen
- det bliver en integreret del af undervisningen
- det giver både underviser og elev løbende feedback
- man undgår, at evaluering bliver en appendiks på undervisningen, som det kan være svært at få ordentlig tid til

Redskaber til brug for inddragelse af elever som evaluering handler om formative dialogformer.

Inddragelse af elever

Hvordan

En underviser skaber et uformelt formativt evalueringsrum ved at være i dialog med eleverne og understøtte, at undervisningen tager udgangspunkt i forholdet mellem elever, mål for undervisningen, det faglige indhold og genstandsfeltet. Her faciliterer underviseren elevernes læreprocesser, snarere end primært at instruere og sætte aktiviteter i gang. Formativ uformel evaluering kræver tid og øvelse. Derfor skal du som undervisningsansvarlig tilrettelægge undervisningsforløbet, så der i undervisningens aktiviteter er afsat tid til dialog om det, der sker, og elevernes oplevelser af det.

Det kan være vanskeligt for undervisere at arbejde med uformel formativ evaluering. Derfor skal du som undervisningsansvarlig støtte deres praksis. Gør det ved at give dem konkrete, enkle redskaber og metoder, samtidig med at du insisterer på, at uformel formativ evaluering er en vigtig del af undervisningspraksis. Eksempelvis kan du oplære dine undervisere i at stille autentiske spørgsmål, give dem kompetencer til at praktisere dialogbaseret undervisning og understøtte, at de kender til

Det eksterne blik på praksis

Generelt

Det er ofte via eksterne blikke, man får nye perspektiver på praksis. Et eksternt blik udefra kan, ud over at bekræfte ens antagelser og teser om praksis, også bidrage med nye og kritiske perspektiver, fordi eksterne personer stiller nogle andre spørgsmål til praksis end én selv. Et eksternt blik kan sætte nye ord og begreber på praksis – og dermed udpege væsentlige nye udviklingspotentialer fagligt, didaktisk og pædagogisk.

Et eksternt blik kan være en forsker eller konsulent, men du kan også invitere fagpersoner fra dit eget eksterne læringsmiljø til at være 'eksternt' blik. Uanset hvem der er det eksterne blik, er det afgørende for evalueringens kvalitet, at de forstår overvejelserne bag den praksis, de er med til at evaluere. Hvis en ekstern har en stærk pædagogisk-didaktisk profil og kendskab til undervisning i eksterne læringsmiljøer, påvirker det ofte evalueringens kvalitet, relevans og fremadrettede anvendelighed positivt.

Det eksterne blik på praksis

Hvordan

Det første møde med en ekstern er din mulighed for at skærpe og afklare dit evalueringsformål samt få det eksterne blik perspektiver sat i spil.

- **Fokus**

Vær afklaret med, hvad du konkret vil have evalueret, og afgræns fokus – det giver sjældent en kvalificeret evaluering at ville have evalueret for mange ting på én gang.

- **Form**

Vær afklaret om, hvorvidt evalueringen skal bruges til afrapportering, til at kvalificere din praksis eller begge dele.

- **Dataindsamling**

Afhold et møde for at afklare roller, og hvorvidt evalueringen skal ske i samskabelse, for eksempel ved at du og dine kollegaer bidrager til evalueringen med observationer af undervisning og andre former for dokumentation, som du for eksempel har indhentet gennem nogle af de andre evalueringsformer.

- **Projektudvikling**

Anvender du en ekstern i forbindelse med et projekt, så tænk evaluering ind i projektudviklingen, så du/l fra projektets begyndelse er klar til at indsamle relevant dokumentation undervejs i projektet – med henblik på den afsluttende evaluering eller devalueringer.

- **Implementering**

Når en evaluering fra en ekstern foreligger, så sørg for at lægge en plan for, hvordan du vil arbejde med de pædagogiske pointer, du finder relevante. Overvej, hvor meget indflydelse evalueringen skal have på din undervisningspraksis, så du er bevidst om, hvordan og hvorfor du skal inddrage underviserne i at implementere evalueringens pointer.

Har du brug for sparring? Vil du vide mere om evaluering?

Skoletjenesten er et nationalt videncenter for eksterne læringsmiljøer. Igennem praksisviden og erfaringsdeling understøtter vi udvikling og kvalitetssikring af pædagogisk praksis på kulturinstitutioner. Har du brug for at få sparring eller hjælp til at arbejde med evaluering i din hverdag i forbindelse med redesign af undervisning, inddragelse af undervisere eller elever eller noget helt tredje, er du velkommen til at kontakte os og høre mere om, hvordan vi kan hjælpe.

Kontakt en af vores pædagogiske udviklingskonsulenter, eller send os en mail: Beskriv kort, hvad du ønsker vores hjælp til – så kontakter vi dig hurtigst muligt.

